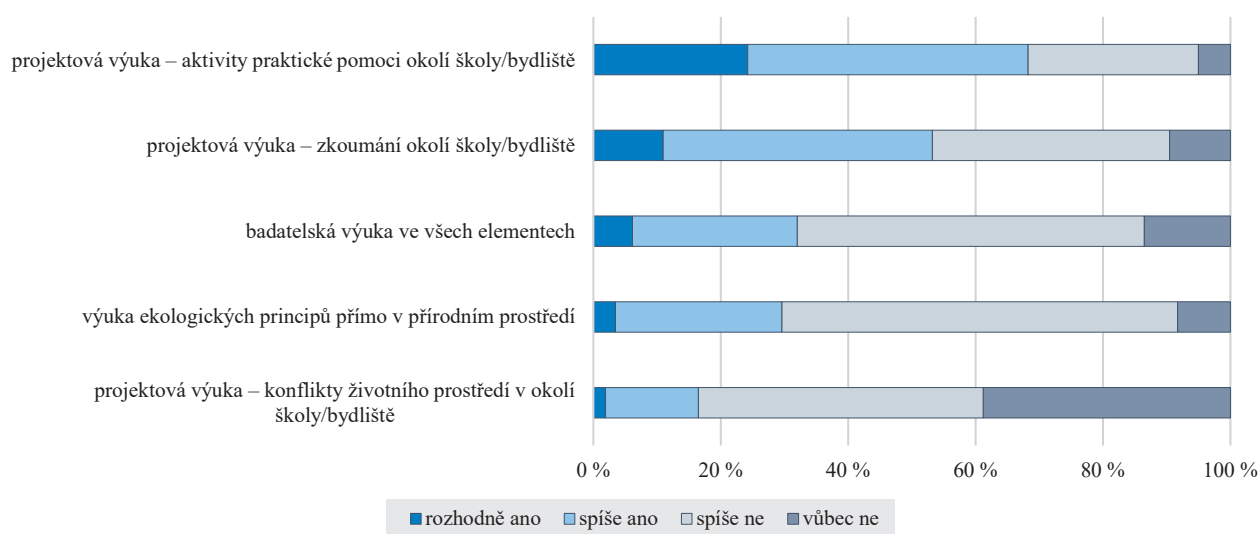

3.2.2 Formy realizace environmentální výchovy, hodnocení žáků a spolupráce

S ohledem na svůj charakter průřezového tématu v RVP pro základní vzdělávání je přirozené, že témata environmentální výchovy jsou především zasazena do výuky napříč vzdělávacími obory⁷ (dále pro zjednodušení a lepší srozumitelnost používán obecně vžitý pojem „předmět“), vedle toho však existuje řada dalších zajímavých příležitostí, jak environmentální výchovu ve školách realizovat. Graf č. 5 v tomto ohledu ukazuje, že řada forem realizace environmentální výchovy je využívána pouze výrazně menšinovým podílem hodnocených škol. K takovým formám realizace environmentální výchovy především patří:

- badatelské metody výuky spojené s naplánováním a realizací všech fází badatelského cyklu (formulování hypotézy, naplánování výzkumu, sběr dat a jejich vyhodnocení, prezentace výsledků);
- výuka ekologických principů, jako jsou toky energie, vzájemná provázanost přírodních jevů a procesů, a to přímo v přírodním prostředí.

GRAF 5 | Míra obvyklého využití vybraných forem realizace environmentální výchovy ve školách (podíl škol příslušné kategorie podle odpovědi učitelů)

Naopak častěji školy realizují environmentální výchovu prostřednictvím projektové výuky, a to především za účelem poznání (např. historie, příroda, problémy životního prostředí) nebo realizace konkrétního projektu se vztahem k místu školy či bydliště žáka (např. pomoc potřebným lidem, vysazování stromků, úklid okolí). Projektová výuka je využívána také pro výuku dalších témat souvisejících s environmentální výchovou. Přibližně 35 % škol využívá projekty k výuce zaměřené na problematiku globálních problémů.⁸

V případě využití badatelské a projektové výuky pro realizaci environmentální výchovy je potřeba pozitivně hodnotit časté zapojení žáků nejen v podobě „účastníka“, kdy žák pouze plní pokyny učitele, ale také v roli „asistenta“, „partnera“, či dokonce „vedoucího“, kdy je žák nucen podílet se na rozhodování či sám rozhodovat.⁹ Nejčastěji jsou takové dovednosti žáků rozvíjeny při využití badatelské výuky a dále pak při projektové výuce, která je zaměřena na problematiku globálních problémů životního prostředí a společnosti (viz graf č. 6). Hodnocení forem realizace environmentální výchovy poskytuje ještě další doplňující zjištění:

- Žáci více než tři čtvrtin hodnocených škol se vůbec či velmi zřídka dostávají v rámci školních aktivit do kontaktu se živými zvířaty.

⁷ Pro relevanci tohoto tvrzení viz také ČŠI (2016). Vzdělávání v globálních a rozvojových tématech v základních a středních školách. Praha: Česká školní inspekce.

⁸ Pozitivně je potřeba hodnotit tu skutečnost, že problematika globálních problémů je na základních školách vyučována s využitím široké škály výukových metod. Mezi nejčastěji používané metody patří: (a) filmy a klipy (87 % škol); (b) diskusní metody (81 %); (c) výklad (69 %); a (d) práce s texty mimo učebnici (67 %).

⁹ Role „účastník“ zahrnuje situace, kdy učitel rozhoduje a žák plní zadané úkoly. Role „asistent“ zahrnuje situace, kdy učitel dává volnější zadání a žák má možnost omezeného rozhodování. Role „partner“ zahrnuje situace, kdy učitel i žáci rozhodují společně. Role „vedoucí“ zahrnuje situace, kdy žáci rozhodují sami a kdy učitel pomáhá s procesem a poskytuje zpětnou vazbu k nabytým zkušenostem.